Nábytkové banky

Základní principy provozu Krajské nábytkové banky

Česká federace nábytkových bank a reuse center, z. s.
Verze 3.0 | říjen 2026

Spolufinancováno Evropskou unií

Ministerstvo práce a sociálních věcí

reuse FEDERACE

Úvod

Tento dokument vznikl jako společný rámec pro rozvoj a fungování krajských nábytkových bank v České republice. Jeho cílem je popsat základní principy služby, role jednotlivých aktérů a doporučené standardy fungování tak, aby byly srozumitelné pro provozovatele, veřejnou správu i partnerské organizace. Dokument vychází z praktických zkušeností organizací zapojených do sítě České federace nábytkových bank a reuse center a představuje první společný metodický základ pro rozvoj této služby v České republice.

Tento dokument je určen všem aktérům, kteří se podílejí na rozvoji, podpoře nebo provozu služby Nábytkových bank v České republice, a to především:

Krajům, obcím a veřejné správě, kde dokument slouží především informativně a koncepčně a současně poskytuje základní představu o tom, jaké podmínky jsou potřebné pro kvalitní, transparentní a důvěryhodný provoz služby na krajské úrovni.

Stávajícím a budoucím provozovatelům nábytkových bank (NB), kde dokument slouží jako orientační metodický rámec a rozcestník pro jednotlivé oblasti provozu služby.

A v neposlední řadě i samotné **České federaci nábytkových bank a reuse center (Reuse federaci)**, kde dokument představuje základní metodický rámec pro koordinaci, podporu a rozvoj sítě Nábytkových bank v České republice. Současně slouží jako podklad pro sjednocování kvality služby, rozvoj společných nástrojů a komunikaci s partnery a veřejnou správou.

Obsah

1. Co je nábytková banka a její přínos pro území 4
1.1 Definice služby 5
1.2 Jaký problém nábytkové banky řeší 5
1.3 Rozsah veřejně prospěšné služby 6
1.4 Jak funguje síť a role v systému 6
1.5 Podmínky zapojení do sítě 6
1.6 Doporučená výše indikátorů úspěšnosti, které měříme 7
1.7 Osvěta a environmentální přínos 7

2. Funkční rámec a podmínky spolupráce 8
2.1 Koncept páteřních a podpůrných požadavků 9
2.2 Role Federace v rámci funkčního rámce 9
2.3 Organizační požadavky 9
2.4 Personální požadavky 10
2.5 Ekonomické požadavky 10
2.6 Požadavky externí spolupráce 10
2.7 Požadavky skladování a evidence 11
2.8 Požadavky marketingu a PR (Brand) 11

3. Průchod službou – nabídka nábytku od dárců 12
3.1 Příjem a vstupní kontrola 13
3.2 Evidence a digitalizace 13
3.3 Párování poptávky 13
3.4 Expedice a nový začátek 13

4. Základní procesy a etické principy 14
4.1 Cílová skupina – kdo má nárok na pomoc 15
4.2 Role koordinátora/ky 15
4.3 Jak probíhá přijetí a vyřízení žádosti o materiální pomoc 16
4.4 Jak se rozhoduje o přidělení nábytku 16
4.5 Etické principy 17
4.6 Centrální sklad a digitalizace 17

Závěr 18

Co je nábytková banka a její přínos pro území

1.1 Definice služby

Nábytková banka je veřejně prospěšná služba, která **přijímá funkční nábytek a vybavení domácností a předává ho formou materiální pomoci lidem v sociální a bytové nouzi**. Propojuje dvě klíčové potřeby: zbavuje dárce nepotřebných věcí a pomáhá těm, kteří si vybavení domácnosti nemohou dovolit. Nábytkové banky tvoří páteřní síť pro darování nábytku v České republice.

1.2 Jaký problém nábytkové banky řeší

Nábytková banka řeší několik společenských problémů současně:

Sociální dopad:
Téměř milion obyvatel ČR je ohrožen příjmovou chudobou, což představuje 9,8 % populace. Tisíce domácností v ČR nemohou kvůli tíživé sociální nebo ekonomické situaci vybavit domácnost. Podpora nábytkem a ostatním vybavením formou materiální pomoci má preventivní dopad v sociální oblasti - je efektivním nástrojem pro práci sociálních pracovníků a zároveň podporou pro domácnosti a osoby ohrožené vyloučením.

Environmentální dopad:
Ročně v ČR vznikne přibližně 250–353 tisíc tun nábytku klasifikovaného jako objemný nebo dřevěný komunální odpad, což odpovídá 23–34 kilogramům na jednoho obyvatele. Velká část těchto vyhozených věcí je přitom plně funkční a mohla by dál sloužit. Nábytkové banky zajišťují chybějící infrastrukturu v ČR umožňující občanům efektivně darovat nepotřebné věci končící zbytečně na skládkách.

Ekonomický dopad:
Nábytková banka vytváří pracovní příležitosti pro osoby znevýhodněné na volném trhu práce a umožňuje jim získat pracovní návyky, zkušenosti a podporu potřebnou pro následné uplatnění na běžném trhu práce. Stabilní práce je přitom jedním z nejúčinnějších nástrojů prevence chudoby: chrání před zadlužením, ztrátou bydlení a dlouhodobou závislostí na sociálních dávkách.

zdroj 1: Český statistický úřad – **statistikaamy.csu.gov.cz**
zdroj 2: Studie Nábytek v oběhu - **nabytekvobehu.cz**
zdroj 3: Přesné statistiky jednotlivých provozů na stránce **www.reusefederace.cz**

(přesné statistiky z jednotlivých provozů na: www.reusefederace.cz)

1.3 Rozsah veřejně prospěšné služby

V rámci transparentnosti služby je nezbytné striktně oddělit hlavní veřejně prospěšnou činnost od doplňkových hospodářských aktivit. Tento dokument se věnuje výhradně hlavní činnosti, tj. službě nábytkové banky, která se zaměřuje na darování nábytku identifikovaným domácnostem v tísni.

Co služba ZAHRNUJE ✓

- Příjem darovaného nábytku a vybavení
- Třídění a kontrola použitelnosti a hygieny
- Skladování a evidence věcí
- Distribuce na základě doporučení partnera
- Logistika (svoz a rozvoz je možné zpoplatnit)
- Výkaznictví a reporting dopadu
- Spolupráce s partnery (soc. služby, obce, neziskovými organizacemi)

1.4 Jak funguje síť a role v systému

Česká federace nábytkových bank a re-use center, z.s. (Reuse federace): Střešní organizace pro nábytkové banky a reuse centra v ČR. Strategický vlastník konceptu krajských NB a jediný poskytovatel mandátu pro provozování krajské NB pod společnou značkou. Federace sdružuje a sjednocuje provozovatele krajských NB, metodicky rozvíjí síť NB a je strategickým představitelem NB pro národní advokacii.

Kraj: Kraj není zřizovatelem služby, ale vyjadřuje podporu službě a uznává NB jako prvek krajské sociální a environmentální infrastruktury. Podílí se na financování dostupnosti služby (např. skrze dotace či jiné formy podpory), ale neřídí její metodiku.

Krajská nábytková banka: Neziskový subjekt standardizovaný pod záštitou Federace a s uděleným mandátem pro daný kraj. Odpovídá za dostupnost služby v kraji s cílem rozvíjet svou působnost v území celého kraje dle dostupných finančních zdrojů.

1.5 Podmínky zapojení do sítě

Aby se organizace stala součástí sítě a mohla využívat značku a technologie, musí splňovat páteřní požadavky:

Právní subjektivita: Registrovaný subjekt (preferovaný je neziskový subjekt - tj. spolek, ústav atd.) s odpovídající činností ve stanovách.

Zázemí: Disponuje skladem splňujícím bezpečnostní a hygienické nároky a má odpovědnou osobu za provoz.

Požadavky evidence: Vede evidenci v evidenčním softwaru a sdílí data o dopadu.

Brand: Závazek využívat jednotnou vizuální identitu, logo a grafický manuál sítě. Organizace se zároveň zavazuje k ochraně dobrého jména značky a sítě jako celku.

Etický kodex: Zavazuje se přistupovat ke klientům, partnerům a dárcům v etických intencích.

Navázaná partnerství s odběratelskými organizacemi: subjekt má vyjednány první odběratelské organizace a připraveny relevantní dokumenty pro zahájení provozu.

Vyjednání podpory s krajem: subjekt je připraven operovat na krajské úrovni a koordinovat službu napříč krajem, je v kontaktu s krajským úřadem.

Po splnění těchto základních podmínek obdrží subjekt podmíněný mandát a podepíše Smlouvu o provozu služby krajské nábytkové banky. Ten jej opravňuje zahájit přípravné práce pod oficiální značkou Reuse federace.

Po uplynutí prvního roku fungování a na základě úspěšného vyhodnocení evaluačního procesu a revize plnění standardů, obdrží organizace plný mandát krajské nábytkové banky.

1.6 Doporučená výše indikátorů úspěšnosti, které měříme

Indikátor / Co sledujeme?	Co sledujeme? / Na co cílíme?
Počet podpořených domácností / osob	Pomoc pro minimálně 1 500 osob ročně
Objem materiálu (tuny, kusy)	Redistribuce minimálně 100 tun materiální pomoci ročně
Pokrytí regionu / kraje	Kolik obcí je pokryto službou; cíl: celý kraj do 3–5 let
Datová kázeň	Využívání sdíleného evidenčního softwaru pro včasné a přesné vykazování.

1.7 Osvěta a environmentální přínos

Nábytková banka není pouze poskytovatelem pomoci, ale i aktivním šiřitelem myšlenky znovuvyužití (reuse). Aktivně spolupracuje s reuse centry a je součástí širší sítě prevence odpadu v kraji, kde aktivně zajišťuje odběr nevyužitého nábytku. Její činnost zahrnuje aktivní oslovení veřejnosti a propagaci aktivit, čímž naplňuje svůj environmentální účel.

Funkční rámec a podmínky spolupráce

Tento funkční rámec definuje společný jazyk a pravidla, která umožňují nábytkovým bankám fungovat jako jednotná a profesionální síť.

2.1 Koncept páteřních a podpůrných požadavků

Aby byl systém flexibilní a zároveň stabilní, rozlišujeme dvě úrovně požadavků:

- **Páteřní požadavky:** Páteřní požadavky představují základní společný rámec fungování sítě Nábytkových bank. Jde o minimální standardy, které zajišťují důvěryhodnost, kvalitu a vzájemnou kompatibilitu služby napříč sítí. Jejich naplňování je povinným předpokladem pro zapojení organizace do sítě České federace nábytkových bank a reuse center.
- **Podpůrné požadavky:** Představují doporučenou „dobrou praxi“ pro rozvoj a vnitřní stabilitu banky. Federace v těchto oblastech poskytuje metodické návody a školení. S cílem standardizace fungování jednotlivých nábytkových bank je nutností, aby školením prošel personál / koordinátor služby.

2.2 Role Federace v rámci funkčního rámce

Česká federace nábytkových bank a reuse center, z.s. (Reuse federace) vystupuje v roli metodického garanta, strategického partnera a poskytovatele zázemí. Její roli lze rozdělit do tří pilířů:

- **Servisní a technologická podpora:** Reuse federace dodává technologické zázemí (evidenční software k evidenci dárců, sledování aktuálního stavu skladu a správě žádostí od partnerů), dále vzory a materiály pro provoz služby.
- **Strategická podpora, networking a advokacie:** Reuse federace zajišťuje národní advokacii, metodickou podporu sítě a vytváří prostor pro vzájemný networking mezi provozovateli.
- **Standardizace a rozvoj sítě:** Federace definuje společný metodický základ, který umožňuje srovnatelnost dat a kvalitu služby, nabízí opakovaná školení a online studium pro sjednocení provozních postupů.

2.3 Organizační požadavky

Nábytková banka je transparentně řízená a formálně ukotvená organizace s jasnou odpovědností.

- **Páteřní požadavky:**
  - Aktuální stanovy s evidovanou činností nábytkové banky ve veřejném rejstříku.
  - Přihlášení se k Etickému kodexu a hodnotám sítě.
  - Určená odpovědná osoba (Ředitel/Statutár) a Koordinátor (provozní vedení).
- **Podpůrné požadavky:**
  - Zveřejňování výroční zprávy s popisem výstupů (data a podpořené osoby).

2.4 Personální požadavky

Nábytková banka zaměstnává lidi v souladu s legislativou a dbá na stabilitu týmu.

Páteřní požadavky:
- Pracovněprávní vztahy (HPP, DPP, DPČ) v souladu se zákonem.
- Zákonná školení, lékařské prohlídky a vnitřní mzdový předpis.

2.5 Ekonomické požadavky

Nábytková banka hospodaří transparentně, je bezdlužná a sleduje plnění provozního rozpočtu.

Páteřní požadavky:
- Průběžně vedené podvojné účetnictví a schválený provozní rozpočet.
- Výroční zpráva s ekonomickou rozvahou a závěrkou.

Podpůrné požadavky:
- Bezdlužnost vůči veřejné správě (doložená čestným prohlášením).

2.6 Požadavky externí spolupráce

Zajištění dostupnosti služby v rámci celého svěřeného území a efektivní propojení dárců s koncovými příjemci prostřednictvím sítě odborných partnerů. Dostupnost a rozsah služby v kraji jsou přímo závislé na aktuálních ekonomických a provozních možnostech konkrétní nábytkové banky. Nábytková banka funguje jako koordinační centrum, které v rámci těchto možností usiluje o to, aby pomoc doputovala k potřebným bez ohledu na jejich konkrétní lokalitu v kraji.

Páteřní požadavky:
- Krajská nábytková banka jako držitel exkluzivního mandátu vystupuje jako hlavní koordinační uzel v regionu.
- Je povinna uzavírat odběratelské smlouvy s odběratelskými organizacemi (NNO, sociální služby).
- Má dlouhodobý strategický cíl dosáhnout plného územního pokrytí kraje (všech ORP) v horizontu 3–5 let.

Podpůrné požadavky:
- Aktivní budování partnerství s krajským úřadem, jednotlivými obcemi a Úřadem práce pro zajištění systémové stability a informovanosti o službě.
- Navázání spolupráce s dalšími subjekty, díky kterým je zajištěn tok nábytku a pomáhá koordinovat jejich aktivity.

2.7 Požadavky skladování a evidence

Nábytková banka vede systematickou evidenci a skladuje věci bezpečně a hygienicky.

- **Páteřní požadavky:**
  - Povinná evidence přijaté a vydané pomoci v centrálním evidenčním softwaru

- **Podpůrné požadavky:**
  - Dodržování základních podmínek bezpečnosti práce (BOZP) ve skladu.
  - Kontrola použitelnosti: každá věc musí být funkční, čistá a bezpečná.

2.8 Požadavky marketingu a PR (Brand)

Nábytková banka komunikuje svůj dopad a využívá společnou vizuální identitu sítě.

- **Páteřní požadavky:**
  - Využívání jednotného loga a grafického manuálu sítě NB.
  - Funkční a aktualizované webové stránky (vlastní nebo microsite na stránkách www.nabytkovebanky.cz).

- **Podpůrné požadavky (dle Metodiky):**
  - Aktivní profil na sociálních sítích (Facebook nebo Instagram).
  - Zapojení do PR kampaní, které komunikují sociální i environmentální dopad aktivit a propagují využití služeb.

Foto: Pavel Ulman

Průchod službou – nabídka nábytku od dárců

3.1 Příjem a vstupní kontrola

Každý kus nábytku musí nejprve projít posouzením, aby bylo zajištěno, že bude pro nového majitele přínosem, nikoliv zátěží. Při příjmu sledujeme:

Funkčnost a využitelnost: Nábytek musí plnit svůj účel, nesmí být rozbitý nebo nestabilní.

Hygiena: Musí být čistý, bez zápachu, plísní či jiné kontaminace.

Bezpečnost: Věc nesmí být nebezpečná ani závažně poškozená.

Pokud věc nevyhovuje pro přímé předání, posuzuje se prioritně možnost její opravy, upcyklace nebo předání do dalších reuse center tak, aby byla minimalizována produkce odpadu v souladu s environmentálními principy.

3.2 Evidence a digitalizace

Jakmile věc projde kontrolou, stává se součástí systému.

Záznam: Nábytek je zapsán do centrálního evidenčního softwaru.

Skladování: Je bezpečně a hygienicky uložen v skladu nábytkové banky.

Sledování: Systém umožňuje v reálném čase sledovat, co je aktuálně k dispozici pro lidi v nouzi.

3.3 Párování poptávky

Snahou NB je jednotlivé kusy nábytku co nejdříve spárovat na základě konkrétní poptávky.

Role partnera: Sociální pracovník z partnerské organizace (např. OSPOD nebo obec) podá žádost o konkrétní vybavení pro svého klienta.

Ověření: Koordinátor banky zkontroluje dostupnost vhodného kusu a potvrdí žádost.

Etika: O přidělení rozhoduje naléhavost situace nebo pořadí žádosti, vždy s respektem k důstojnosti klienta.

3.4 Expedice a nový začátek

Poslední fáze, kdy nábytek opouští sklad a začíná znovu sloužit.

Logistika: Nábytková banka zajistí nebo zorganizuje rozvoz nábytku přímo na adresu klienta.

Předání: Výdej je zaevidován v systému, čímž se „případ“ daného kusu nábytku uzavírá.

Dopad: Data o tomto kusu (hmotnost v tunách) se započítávají do celkového reportingu o ekologickém a sociálním přínosu služby.

Základní procesy a etické principy

4.1 Cílová skupina – kdo má nárok na pomoc

Nábytková banka neprovádí vlastní sociální šetření. Pomoc je poskytována na základě doporučení oprávněného partnera (sociální služba, OSPOD, sociální odbor obce).

Klientem může být:

- Osoba nebo rodina ohrožená bytovou nebo materiální nouzí
- Osoba v materiálně obtížné situaci (nízké příjmy, předlužení, ztráta zaměstnání)
- Osoba v náročné životní situaci (zasažena nepředvídatelnými událostmi)

Klíčové pravidlo: Nárok na pomoc standardně posuzuje partnerská organizace. Nábytková banka může ve výjimečných a odůvodněných případech poskytnout podporu přímo, avšak vždy na základě předem definovaných a transparentních vnitřních pravidel banky, aby bylo zajištěno rovné zacházení. Banka nevstupuje do odborného sociálního šetření, pouze ověřuje naplnění podmínek pro výdej materiální pomoci.

4.2 Role koordinátora/ky

Koordinátor/ka je klíčovou provozní osobou nábytkové banky, která zajišťuje plynulý chod, logistiku a komunikaci. Neposuzuje sociální situaci koncových klientů.

Mezi hlavní povinnosti patří:

- Přijímání poptávek od sociálních pracovníků a přidělování dostupného nábytku v systému.
- Organizace a plánování svozů od dárců a rozvozů ke klientům (případně plánování osobních odběrů).
- Dohled nad kvalitou skladového hospodářství a dodržováním provozních standardů.
- Sběr provozních dat a přesné reportování dopadu služby (tuny, počty podpořených domácností).
- Zapojení partnerů na úrovni regionu (kraj, obce, sociální odbory, ostatní nábytkové banky v síti). Tato činnost je v určitých případech zajištěna manažerem NB.

4.3 Jak probíhá přijetí a vyřízení žádosti o materiální pomoc

1 **Podání žádosti**
Partnerská organizace (sociální pracovník) podá žádost o nábytek – dle vzoru žádosti pro NB. Žádost obsahuje výčet potřebné materiální podpory

↓

2 **Přijetí a ověření**
Koordinátor/ka NB přijme žádost, ověří, že partner má uzavřenou smlouvu, a zkontroluje dostupnost vhodného nábytku.

↓

3 **Potvrzení termínu**
Koordinátor/ka navrhne termín předání nebo doručení a stvrdí ho s partnerem nebo klientem.

↓

4 **Výdej nebo doručení**
Nábytek je vydán ze skladu nebo doručen na adresu. Výdej je zaevidován ve skladovém systému.

↓

5 **Uzavření případu**
Koordinátor/ka zaznamená splnění žádosti. Data jsou zahrnuta do pravidelného reportingu.

4.4 Jak se rozhoduje o přidělení nábytku

Přidělení nábytku se řídí těmito pravidly:

Prioritně jsou vypořádány žádosti od oprávněných partnerů s uzavřenou smlouvou.

Pokud poptávka převyšuje zásoby, rozhoduje pořadí podání žádosti nebo naléhavost situace (koordinátor rozhoduje s odůvodněním).

Opakované žádosti od stejného klienta jsou posuzovány individuálně v souladu s vnitřními pravidly.

Každé rozhodnutí je zdokumentováno v systému.

V případě nepředvídatelných událostí je nábytková banka součástí distribuční sítě pomoci a o přidělení nábytku se rozhoduje mimo standardní režim dle vnitřních pravidel banky.

4.5 Etické principy

Důstojnost	Každý klient je přijímán s respektem. Výběr nábytku probíhá s ohledem na jeho potřeby, ne jako charitativní akt na darovaný odpad.
Nediskriminace	Pomoc je poskytována bez ohledu na pohlaví, věk, národnost, náboženství nebo jiné osobní charakteristiky.
Mlčenlivost	Osobní údaje klientů jsou chráněny dle GDPR. Informace o konkrétních klientech se nesdílejí bez souhlasu.
Transparentnost	Pravidla přidělení nábytku jsou jasná, zdokumentovaná a přístupná partnerům.
Bezpečnost	Vydávaný nábytek je funkční, čistý a bezpečný. Nevyhovující věci se NEVYDÁVAJÍ.

4.6 Centrální sklad a digitalizace

Využití moderních technologií pro zefektivnění logistiky a přesné vykazování dopadu sítě.

Popis systému: Nábytková banka využívá sdílený evidenční software, který slouží k evidenci dárců, sledování aktuálního stavu skladu a správě žádostí od partnerů. Systém umožňuje v reálném čase sledovat stav skladu a automatizovaně generovat data o celkovém objemu redistribuovaného nábytku v tunách a počtu podpořených domácností. Součástí systému je mechanismus anonymizace dat po vyřízení žádosti v souladu s legislativou GDPR.

Foto: Pavel Ulman

Závěr

Smyslem této služby není pouze předcházet vzniku odpadu, ale vytvářet dlouhodobě funkční a důvěryhodný systém, který propojuje odpovědné nakládání se zdroji, pomoc domácnostem a spolupráci napříč veřejným, neziskovým i komunitním sektorem. Věříme, že právě společným úsilím může síť Nábytkových bank postupně vyrůst ve stabilní a respektovanou součást moderní veřejně prospěšné infrastruktury České republiky.

Děkujeme všem organizacím, institucím a jednotlivcům, kteří pomáhají budovat službu Nábytkových bank jako důvěryhodnou, profesionální a smysluplnou součást moderního reuse systému v České republice.

Mapa sítě nábytkových bank v krajích

Vznik banky je v řešení

Funkční NB

Připraveno na provoz

Nábytkové banky

Spolufinancováno Evropskou unií

Ministerstvo práce a sociálních věcí

reuse FEDERACE

Projekt Rozvoj sítě nábytkových bank v ČR CZ.03.03.01/00/23_050/0005447 je financován Evropskou unií v rámci OPZ+: Sociální inovace výzvy č. 050 „Realizační fáze šíření.